

עין משפט ונר מצוה

רעו א מיי פ"ח מהל' מאלכות אסורות הל' דו סמג עשין סב טוש"ע י"ד ס' פג סעיף ג:

רעו ב מיי פ"ב עס הלכה ד':

רעג ד ג מיי עס הל' יח סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד ס' פד סעיף א:

רבינו גרשום

מכרי תני התם בנדה פ' בא סימן התחתון כל שיש לו קשקשת ויש לו סנפיר דג טהור: אקשקשת קא סמכינן. כלומר דחוינן יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא לא נכתוב רחמנא סנפיר ונכתוב קשקשת: כלומר השתא דקי"ל דקשקשת (כלבי) [לבוש] גינהו נכתוב קשקשת וקשקשת ולא נכתוב סנפיר ולא אתי למטעי דקשקשת היינו סנפיר: תנו (א) רבנן אין לו עכשיו כו'. כלומר סנפיר וקשקשת: כספטיים ואכספטיים גרסי: מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים כדבעינן לפרושי לקמן איזהו מפורש ואיזהו סתם: מנין לרבות בורות שיחין ומערות כו'. כלומר אע"ג דאין לו: בימים ובנחלים אין חריצין ונעיצין לא. כלומר אע"ג דלית ליה אכול: במים חזר וכלל. כלומר את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים: ואירבו להו בורות ושיחין ומערות לאיסורא כו'. כלומר את אמרת בורות שיחין ומערות ששוחה ושותה מהן ואינו נמנע אע"ג דלית ליה

(א) תכאן עד ד"ה מה כשהתיר ש"ן לעיל ע"ה.

סו:

בל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר. וא"ת מנין היה להם זה למכמים וכן לעיל (דף סג:) דתניא שאין במיני דגים טמאים אלא ז' מאות מנין היה להם שהתירו בכך את השאר וליכא למימר מאדם שקרא להם שמות קים להו הכי שמסר לדורות כך שהם טמאין שכן הוא הכיר את כולם דהא לא משמע במקרא שקרא שמות אלא לבהמות ולעופות שאע"פ שידע שמו של הקב"ה כדדרשין (במ"ר בראשית פ"ו) אני ה' (הוא) שקרא לי אדם הראשון בדגים מיהא לא אשכחן ויש לומר מכל אשר יקרא לו האדם יש לרבות אפי' דגים ואיכא למימר דמאדם קים להו ואם תמלא לומר שלא קרא להם שמות יש לומר דהכי קים להו הלמ"מ:

הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר.

בפ"ק (לעיל דף כג:) סד"ה אלתרין פירשתי דלא ש"ן כאן לאקשויי וכי אלתרין קרא לכתוב כדי שלא נטעה כדפרין התם גבי אלתרין קרא למעוטי ספיא: **יגדיל** תורה ויאדיר. הרבה אמר לנו טעמים לידע מהו קשקשת: **אימא בכלים אע"ג דאית ליה לא תיבול**. וא"ת א"כ את זה תאכלו מאי אהני ליה יש לומר שלא תאמר מה הפרט מפורש מים נוצעין ונאסור צורות שיחין ומערות דדרשין לאיסורא כתב רחמנא תאכלו למימר מה הפרט מפורש גדלים על גבי קרקע להתיר יש לו צורות שיחין ומערות כימים וכנחלים והא דקאמר בסמוך איפכא היינו למאי דדרשין להתירא: **לא ס"ד דבתיב בל אשר אין לו סנפיר** וקשקשת. מימה מאי ראה היה זו אימא דהאי קרא בתרא קאי אדיוקא דצימים וצנחלים כי לית ליה לא תיכול הא אית ליה אכול אכל צכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול ותהוי השתא קרא קמא כפשטיה דמה ראת דתימא קרא קמא אדיוקא וקרא בתרא כפשטיה וי"ל דבקרא קמא אין לחוש אי קאי אדיוקא משום דכתיב זיה אותם תאכלו דמשמע אותם ולא אחרים והרי הוא כמו שכתוב בזהדיא ולא אחרים וא"ת והיכי משמע מהאי קרא דשרי צכלים אימא למעוטי מללא אחא כלומר צכלים ליכא לאו אכל עשה מיהא איכא כדמוכח קרא קמא אפי' ציש לו וי"ל דבהאי קרא בתרא לא כתיב לאו והכי כתיב וכל אשר אין

לו סנפיר וקשקשת צימים וצנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר צמים שרץ הם לכם ובאידך קרא דבתריה הוא דכתיב הלואו ושרץ יהיו לכם מזהרם לא תאכלו ועוד דאין זה סברא שיהא צכלים חמורים מימים ונחלים דציש להם סנפיר וקשקשת נמי אסירי ובאין להם סנפיר וקשקשת קילי טפי דליכא זהו אלא עשה והאי שינויא בתרא ניחא טפי דלמה ליה (ט) להתיר צכלים מקרא דיש לו לשתמוק ציה מימים ונחלים ואנא ידענא היתר כלי מקרא דאין לו ותרין לומר דהוה אמינא דקרא דאין לו אחא למעוטי כלי מללא אכל עשה איכא ויש לו אפי' צכלים נמי שרו להכי אלתרין קרא קמא למשרי כלים לגמרי אע"ג דאין לו:

צמים

הלכך על כרחך רישא נמי כי כתיב ימים ונחלים ולא כלים מאיסורא ממעט להו ואותם תאכלו דממעט אמי שאין לו קאי והכי קאמר ימים ונחלים הוא דאותם תאכלו ולא מי שאין לו אכל כלים אפי' אין לו אכול וייינו שני מקראות סתום ומפורש דלעיל שהותרו צהם כלים ולקמן [סו.] צעי הי קרי סתום והי קרי מפורש: **ואימא צמים כלל**. (ב) דכל שרץ המים צעינן סימנין: **חריצין ונעיצין** לא. וכ"ש צורות ולמה לי תאכלו מכל אשר צמים לאחוי צורות להיתרא: **צמים חזר וכלל**. תרי צמים כתיבי גבי הדדי מכל אשר צמים כל אשר לו סנפיר וקשקשת צמים:

אלו טרפות פרק שלישי חולין

אקונם ואפונם כספטיאם ואכספטיאם. כולן לשון פרסי הן: **סנן הסס**. צמס' נדה: **אקשקש סמכינן**. דהא אינה צלא סנפיר כדמני תנא ואסנפיר לא סמכינן דהא דג טמא נמי יש לו סנפיר: **הוה אמינא**. קשקשת הוא הפורח בהן ואתי לאכשורי דג טמא כתב [רחמנא] תרוייהו למימרא דעל כרחך

חד מינייהו הוי הך דקבועין צו: ופרכינן **והשתא**. דכתיבי תרוייהו מנגלן דקשקשת לזושא הוא דמפרש תנא דמתניתין קשקשין אלו הקבועין צו על כרחך מהאי קרא מישתמע ושריון קשקשים וגו' וכיון דפשיטא לן דקשקשת הוא לזושא ליכתוב קשקשת לחודא דהא עלה סמכינן והשתא ליכא למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר: כל אשר לו סנפיר וקשקשת צמים אותם תאכלו אותם משמע מיעוטא הא אם אין לו לא תאכלו ולאו הצא מכלל עשה עשה: **תאכלו מכל אשר צמים מה ס"ל**. והא מאותם תאכלו דסיפיה דקרא נפקא לן התירא ציש לו ואיסור עשה צאין לו ותאכלו קמא למאי אחא ליכתוב מכל אשר צמים כל אשר לו וגו': **שיכול וכו'**. ואי קשיא תאכלו דרישא הוה ליה למישצק לגופיה וצתרא לדרשא דכל אורחא דדרשא הכי הוא א"כ תו לא משכחת מידי למידרש מתאכלו דסיפא דהא דרשא דדרשין מהאי בסמוך לא משתמעא מיניה: **הואיל והסרי**. שרץ המים צלא סימני טהרה צשני מקראות אחד סתום ואחד מפורש כדמפרש להו לקמיה [סו.] והוה אמינא ילמד סתום מן המפורש: **מה כשהתיר במפורש לא הסרי**. צלא סנפיר וקשקשת אלא שקצים הגדלים צמים שצכלים כגון תולעים שבהן. ולקמן מפרש מנא לן דמישתרו: **אף כשהסרי כו' לא הסיר אלא צכלים**. אצל כל שאר מימות כגון חריצין ונעיצין שהן נוצעין ודומין לימים ונחלים האמורין בפרשה^א או צורות שיחין ומערות שאין דומין להם שאין נוצעין לא התיר בהן צלא סנפיר וקשקשת: **מנין להסיר צורות שיחין ומערות**. שאינו נמנע לשמות עס הסולעים שבהם הואיל ואין דומין לימים ונחלים שהסימנין אמורין בהן: **ס"ל תאכלו מכל אשר צמים**. ומתאכלו דסיפא לא מני למדרש התירא אלא איסורא דהא אותם תאכלו כתיב וקאי

אסנפיר וקשקשת אצל מתאכלו קמא מני למידרש צאנפי נפשיה וסנפיר וקשקשת אימים ונחלים דסיפא קאי והכי קאמר תאכלו מכל אשר צמים אפי' צלא סימנין וכגון צשאר מימות שאין ימים ונחלים כל אשר לו סנפיר וקשקשת [צמים] צימים וצנחלים אותם תאכלו ולא צלא סנפיר וקשקשת דצימים ונחלים צעי סימנין: **היכן הסיר צכלים**. מאחיה מקרא אחה למד: **צימים וצנחלים הוא**. דכתבתי לך אותם למעוטי מי שאין לו הא צכלים אע"ג דלית ליה אכול: **ואימא צכלים אע"ג דאיום ליה לא סיכול**. דהא גבי התירא כתיב ומשמע דמהתירא ממעט להו דהכי משמע צימים וצנחלים הוא דתאכלם אצל צכלים לא תאכלם: **לא ס"ד**. דהא גבי איסורא דאל תאכלו את אשר אין לו כתיב נמי ימים ונחלים למעוטי כלים והכא על כרחך מאיסורא ממעט להו ונחלים הוא דאותם תאכלו דממעט אמי שאין לו קאי והכי קאמר ימים ולקמן [סו.] צעי הי קרי סתום והי קרי מפורש: **ואימא צמים כלל**. (ב) דכל שרץ המים צעינן סימנין: **חריצין ונעיצין** לא. וכ"ש צורות ולמה לי תאכלו מכל אשר צמים לאחוי צורות להיתרא: **צמים חזר וכלל**. תרי צמים כתיבי גבי הדדי מכל אשר צמים כל אשר לו סנפיר וקשקשת צמים: העל

מסורת הש"ס

(א) מדה נא.; (ב) וצמים מדה. צ"ק סד: בבורות נא. ע"ש שנוטות ה.. (ג) וויקרא יא., (ד) [נ"ל הוא שמי],

תורה אור השלם

1. ובדובע בחשת על ראשו ושריון קשקשים הוא לבוש ומשקל השריון חמשת אֳלָפִים שְׁקָלִים בחשת: שמואל א יז ה 2. הָּ חָפֵץ לַמָּוֶת צָדִיק וְיִגְדִּיל תוֹרָה וְיֵאָדִיר: ישיעיהו מב כא 3. אֵת זֶה תֵּאֲכֹלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בָּמִים בַּל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בָּמִים בָּמִים וּבְנַחֲלִים אֲתָם תֵּאֲכֹלוּ: ויקרא יא ט 4. וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בָּמִים וּבְנַחֲלִים מִכָּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם וּמִכָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בָּמִים שֶׁקֶץ הֵם לָכֵן: ויקרא יא י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואימא צמים כלל דלכל שרץ: (ב) חו"ב ד"ה לא ס"ד וכו' תמא טפי דלמה ליה להוכיח כלים בקרא דיש לו:

מוסף רש"י

קשקשת. מלנשין של דג (דבד) (אג) אלו קליפין הקבועין צו (ויקרא יא ט). סנפיר. אלו כנפים ששט בהן על פני המים (טו).